

*Пена Л. І.,**кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української мови**Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника*

МОВОЗНАВЦІ ПРО МОВОЗНАВЦІВ¹

*Мовна індивідуальність виділяє людину як особистість,
і що яскравіша ця особистість,
то повніше вона відображає мовні якості суспільства.
Олександр Потебня.*

Штрихи до портретів яскравих особистостей на українських обширах містить рецензоване видання. Авторами його є відомі не тільки в українській мовознавчій спільноті, а й у слов'янському науковому світі лінгвісти – доктор філологічних наук, професор, багатолітній завідувач кафедри української мови Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника Василь Васильович Грещук та доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри загального і германського мовознавства цього ж університету, дійсний член (академік) НАПН України Віталій Іванович Кононенко. Їхні численні праці висвітлюють різноаспектний підхід до вивчення мовних явищ. Обидва вчені – учасники багатьох наукових конференцій різних рівнів, симпозіумів, зустрічей та інших заходів, присвячених історії, розвитку і функціонуванню мови. Їхні життєві і філологічні (зокрема лінгвістичні) шляхи перетиналися й перетинаються зі шляхами інших дослідників – представників різних мовознавчих галузей. Тому з багатьма відомими науковцями, про яких знаємо з вишівських підручників чи інших джерел, Василь Грещук і Віталій Кононенко були знайомі особисто, з деякими їх пов'язували довгі роки дружби. Результатом таких зустрічей, знайомств та приятельських стосунків стали спогади, зібрані під однією обкладинкою.

Пропонована книжка, як зазначено в Післяслові, «складена із замальовок образів відомих українських мовознавців, із якими автори спілкувалися впродовж довгого періоду» (с. 115). Її мета – «не стільки аналіз наукової діяльності відомих учених-українознавців, про яких уже написано чимало глибоких праць, а спроба на матеріалах особистих зустрічей, спільної праці підняти завісу під образами мовознавців – людей високих чеснот, внутрішньої краси, шляхетності» (с. 7).

Отож у виданні зібрано розповіді про 14-х непересічних людей, що докладали чималих зусиль до розвою українського мовознавства.

Про знайомство зі світилом діаспорної україніки, який був мовознавцем і літературознавцем, істориком і політологом, релігієзнавцем і критиком – спражнім ученим-енциклопедистом, Юрієм Володимировичем Шевельовим мовить В. Кононенко в розповіді «Великий українознавець і патріот».

Враження В. Грещука від знайомства з Василем Васильовичем Німчуком, плідну наукову співпрацю з ним, зокрема в орга-

нізації Всеукраїнської ономастичної конференції «Українська онімія в часі і просторі», відображені в розповіді «Життя, офіруване науці».

«Організатор науки та добрий приятель» – так В. Кононенко відгукується про Віталія Макаровича Русанівського, «в особі якого органічно поєдналися риси типового українця з його широкою вдачею й водночас – оригінальної, непересічної людини, інтелігента й інтелектуала» (с. 23).

Розповідь В. Грещука «Щоб вирувала творчість усупереч усім негараздам» – про Ніну Федорівну Клименко, під час зустрічей з якою автор «все більше відчував спорідненість принципів здійснення наукових досліджень, щедрість і ширість її душі, принциповість у відстоюванні своїх переконань і поглядів, відданість науці, людяність і простоту у спілкуванні, постійну підтримку в різних ситуаціях» (с. 34).

Про наукового керівника своєї кандидатської дисертації професора Івана Івановича Ковалика, його високоінтелігентність і глибокопорядність, громадянську відвагу не запламувати себе негідним вчинком згадає В. Грещук у розповіді «Наставник у науці та в житті».

Теодозій Михайлович Возний як відомий дослідник української мови, великий патріот, «чудова людина, уважний співрозмовник, висококваліфікований фахівець з мовознавства і філології загалом, добрий порадник як у наукових справах, так і в життєвих ситуаціях, прекрасний педагог і наставник молоді, зразковий сім'янин» (с. 52) постає у спогадах В. Грещука «Людина, яка була поруч».

Розповідь В. Кононенка «Професор, котрий учив учитися» присвячена Андрієві Олександровичу Білецькому, з яким познайомився ще у студентські роки.

Про вченого високого польоту, мислителя, теоретика у прямому розумінні цього слова Іллю Корнійовича Кучеренка згадують обидва автори в розповіді «Він ламав стереотипи мислення».

Ніна Василівна Гуйванюк як талановитий науковець, незмінний натхненник та організатор численних наукових конференцій, конгресів, зібрань учених, добра, щира людина вияскравлюється зі спогадів В. Грещука «Все в неї було гарне, незабутнє».

Теплими споминами про Мар'яна Тимофійовича Демського ділиться В. Грещук у розповіді «Від згадки про нього світлішає на душі».

«Слово про наукового консультанта» – це спогади В. Грещука про Арнольда Панасовича Грищенка, який заслужив «беззаперечний авторитет науковця, пошану серед колег, учнів і послідовників ... своєю самовідданою працею, принциповістю у відстоюванні власних поглядів, безкорисливістю» (с. 91).

Про «неймовірно коротке, але надзвичайно плідно прожите життя» Тетяни Вікторівни Назарової мовить В. Кононенко в розповіді «Подвиг в ім'я науки».

¹ Рец.: Грещук В. В., Кононенко В. І. Українські мовознавці: нотатки. Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2020. 118 с.

Згадуючи про доброго старшого наставника, блискучого ученого-мовознавця, дослідника-діалектолога від Бога, діяльного співвиконавця міжнародного наукового проєкту «Загальнослов'янський лінгвістичний атлас», прекрасну, високоінтелегентну людину, яким був Антін Миколайович Залеський, В. Грещук зізнається: «Мені його не вистачає досі».

Як вдумливий, скрупульозний дослідник, уважний аналітик мовної емпірії, людина широкої, відкритої душі, щедрий на добро, гостинний постає зі спогадів В. Грещука Михайло Миколайович Паночко, який був для автора «Більше ніж колега».

Для авторів важливо, що «ці блискучі вчені, дослідники глибин українського слова були Особистостями, людьми високого інтелекту, носіями духовних цінностей, патріотами своєї землі. Вони закладали підвалини державності, націєтворення. Їхні життєві ідеали й сьогодні є зразками для молодих учених, викладачів, учителів, студентів і аспірантів, усіх, хто плекає рідну мову» (с. 113).

Вміщено у книзі і «Короткі відомості про українських мовознавців».

З великою цікавістю прочитавши книгу, визнаючи її безперечну потребуваність, актуальність і пізнавальну цінність, висловимо побажання, яке стосується ілюстрування тексту світлинами з особистих фотоархівів авторів рецензованого видання.

У Резюме автори зазначають, що «не претендують на повноту поданих у книжці портретів, це лише штрихи до створення образів знаних українознавців» (с. 115). Поділяємо сподівання Василя Грещука та Віталія Кононенка про те, що «їхня спроба доповнити аналіз наукової діяльності відомих українознавців портретами, що репрезентують їхню особистісну добротність, властиві їм високі етичні принципи, знайдуть продовження в серіях праць, присвячених українським жерцям науки» (с. 116). Отож кожен, хто знайомий із людьми, причетними до розвою українства, може зробити свій внесок у скарбницю сучасної лінгвоперсонології.